

Світлана ПОТАПЕНКО (Київ)

РАНЬОМОДЕРНА ІСТОРІЯ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ В АРХЕОГРАФІЧНИХ ПУБЛІКАЦІЯХ 1990-х – 2000-х РОКІВ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Останні два десятиліття позначені суттєвим поживанням у ділянці історіографії Слобідської України. Початок цьому поклали праці В. Маслійчука з історії місцевого козацько-старшинського прошарку¹. Нині історії краю присвячено дослідження О. Алфьорова², Д. Журавльова³, О. Корнієнка⁴, М. Михайліченка⁵, С. Потапенко⁶, В. Склокіна⁷.

Примноження конкретно-історичних і джерелознавчих досліджень йде пліч-о-пліч із помітним (чи, швидше, просто-таки вибуховим) зростанням археографічних публікацій. “Вибуховим” тому, що попередні (й до останнього часу – єдині) солідні видання таких джерел побачили світ ще на зламі ХІХ і ХХ ст. зусиллями фундатора наукової історіографії Слобожанщини Д. Багалія. Це були двотомник “Материалов для истории колонизации и быта степной окраины Московского государства” (1886 і 1890 рр.)⁸ та том “Мате-

¹ *Маслійчук В. Л.* Козацька старшина Харківського слобідського полку 1654–1706 рр. – Харків, 1999. – 124 с.; *його ж.* Козацька старшина слобідських полків другої половини ХVІІ – першої третини ХVІІІ ст. – Харків, 2003. – 252 с.; *його ж.* Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України ХVІІ–ХІХ ст. – Харків, 2007. – 400 с.

² *Алфьоров О. А.* Старшинський рід Алфьорових: генеалогія, соціально-політичне становище слобідської гілки другої половини ХVІІ – початку ХХ ст. – Біла Церква, 2009. – 150 с.

³ *Журавльов Д. В.* Військова справа в Слобідських козацьких полках у другій половині ХVІІ – першій половині ХVІІІ ст.: Дис. ... канд. іст. н. – Харків, 2003. – 183 с.

⁴ *Корнієнко О. М.* Нариси військової історії України. Сумський Слобідський козацький полк 1659–1765 рр. – К., 2008. – 488 с.

⁵ *Михайліченко М. А.* Родовідна дворянська книга Харківського намісництва як джерело з історії слобідського дворянства: Дис. ... канд. іст. н. – К., 2011. – 229 с.

⁶ *Потапенко С. П.* Обліково-статистичні джерела з історії козацької старшини Слобідської України (1757–1764 рр.): Дис. ... канд. іст. н. – К., 2009. – 315 с.

⁷ *Склокін В. В.* Військові обивателі Слобідської України: інтеграція до імперського суспільства (1765–1798 рр.): Дис. ... канд. іст. н. – Харків, 2009. – 194 с.

⁸ *Материалы для истории колонизации и быта степной окраины Московского государства (Харьковской и отчасти Курской и Воронежской губерний) в ХVІ–ХVІІІ столетии / Сост. Д. И. Багалей.* – Харьков, 1886. – Т. 1. – 358 с.; 1890. – Т. 2. – 438 с.

риалов для истории г. Харькова в XVII веке” (1905)⁹. Тоді ж було опубліковано збірник документів про діяльність ізюмського полковника і слобідського бригадира Ф. Шидловського, підготовлений його нащадком С. Шидловським¹⁰, та збірник джерел із сімейних архівів слобідських дворян, упорядкований Д. Міллером¹¹. Якщо не рахувати публікацій одиничних документів¹² і тих джерел, що увійшли до тритомника “Воссоединение Украины с Россией”¹³, то археографічне освоєння джерел до історії Слобідської України зупинилося аж до кінця ХХ ст.

Поновлення активної видавничої роботи наприкінці 1980-х рр. було пов’язане з діяльністю Археографічної комісії АН УРСР (нині – Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України; далі в тексті – ІУАД НАН України). Однією з перших вагомих публікацій, підготовлених співробітниками Комісії, стало видання у 1991 р. “Описів Харківського намісництва кінця XVIII ст.”¹⁴, до якого увійшли не лише всі три відомі на сьогодні відповідні описи – “Топографічний опис Харківського намісництва з історичною передмовою”, описи 1785 р. та 1787 р., – але й документи до історії їх укладання та комплект карт.

Знаковим стало перевидання у 1990 р. єдиної досі синтетичної праці з історії краю – “Історії Слобідської України” Д. Багалія¹⁵. Цим було започатковано один із основних напрямків сучасної археографії Слобожанщини – перевидання праць дослідників дорядянського періоду і публікація раніше не опублікованих досліджень. Згадана класична праця Д. Багалія витримала ще одне перевидання у 1993 р., а зусиллями співробітників ІУАД НАН

⁹ Материалы для истории г. Харькова в XVII веке / Сост. Д. И. Багалей. – Харьков, 1905. – 112 с.

¹⁰ Материалы для очерка служебной деятельности Шидловских в Слободской Украине 1696–1727 гг. / Собр. и изд. С. И. Шидловский. – СПб., 1896. – 266 с.

¹¹ Архивы Харьковской губернии / Сост. Д. П. Миллер. – Харьков, 1902. – 239 с.

¹² Страница из истории благоустройства города Харькова (1760–1765) // Харьковский сборник: Литературное приложение к “Харьковскому календарю” на 1887 г. – 1887. – Вып. 1. – С. 182–183; Челобитная острогожских старшин императрице Екатерине II / Изд. Д. И. Багалей // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – 1891. – Т. 3. – С. 312–316; Экстракт об изнеможении Слободских полков. – Харьков, 1898. – 39 с.; Экстракт об изнеможении Слободских полков: [Продолжение] // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – 1900. – Т. 12. – С. 41–88; Роспись борошно детей И. Н. Дзинковского / Изд. В. Е. Данилевич. – Харьков, 1909. – 7 с.; Юркевич В. Харківський перепис р. 1660 (Перепис Слобожанщини Ф. Т. Пестрикова й С. С. Ушакова) // Записки історико-філологічного відділу УАН. – К., 1928. – Кн. 20. – С. 129–173; Багалій Д. І. Перші поселенці м. Харкова (Матеріали для ономастики) // Збірник Науково-дослідчої кафедри історії української культури. – 1930. – Т. 10. – С. 49–54.

¹³ Маємо на увазі передовсім документи про переселення ватаг українців “за московський кордон” напередодні Національно-визвольної революції 1648–1676 рр., опубліковані в першому томі цього видання: Воссоединение Украины с Россией: Документы и материалы: В 3 т. – М., 1953. – Т. 1: 1620–1647 / Ред. кол. П. П. Гудзенко, А. К. Касименко, А. А. Новосельский и др. – 586 с.

¹⁴ Описи Харківського намісництва кінця XVIII ст. / Упор. В. О. Пірко, О. І. Гуржій. – К., 1991. – 224 с.

¹⁵ Багалій Д. І. Історія Слобідської України. – Харків, 1990. – 256 с.

України протягом 1999–2008 рр. побачив світ шеститомник вибраних праць Д. Багалія¹⁶. Два перевидання витримала і ювілейна “История города Харькова за 250 лет его существования (с 1655-го по 1905-й год)” Д. Багалія та Д. Міллера¹⁷. Дочекалися публікації і праці доньки Д. Багалія О. Багалій з історії військових поселень на Півдні і Сході України¹⁸, а також незавершене дослідження краєзнавця В. Волліса з історії Охтирського слобідського полку¹⁹. Беручи загалом, протягом 1990–2000-х рр. було перевидано практично весь історіографічний доробок з історії Слобідської України, нагромаджений протягом XIX – перших десятиліть XX ст.: окрім уже згаданих досліджень Д. Багалія, О. Багалій та Д. Міллера, також праці Л. Ілляшевича²⁰, Т. Буткевича²¹, Г. Лукомського²², Є. Альбовського²³. Перевидано й етнографічне дослідження М. Сумцова “Слобожане”²⁴.

Окремо слід згадати про фундаментальну працю архієпископа Харківського і Охтирського Філарета (Дмитра Григоровича Гумілевського) – “Историко-статистическое описание Харьковской епархии” (перше видання – 1852–1858 рр.)²⁵. Її було перевидано з ініціативи дослідника слобідського

¹⁶ *Його ж.* Вибрані праці: У 6 т. – Харків, 1999. – Т. 1: Автобіографія. Ювілейні матеріали. Бібліографія / Упор. В. В. Кравченко. – 600 с.; 2001. – Т. 2: Джерелознавство та історіографія історії України / Упор. В. В. Кравченко. – 662 с.; 2004. – Т. 3: Опыт истории Харьковского университета: (По неизданным материалам). – Ч. 1: 1802–1815 гг. / Упор. В. В. Кравченко. – 1152 с.; 2005. – Т. 4: Опыт истории Харьковского университета: (По неизданным материалам). – Ч. II: 1815–1835 гг. / Упор. В. В. Кравченко. – 1004 с.; 2007. – Т. 5. – Ч. I: Історія колонізації Слобідської України / Упор. В. В. Кравченко. – 576 с.; 2008. – Т. 5. – Ч. II: Заселення Полудневої України (Запорозжя й Новоросійського краю) і перші початки її господарства і культурного розвитку. З додатками Н. Д. Полонської-Василенко / Упор. В. В. Кравченко. – 552 с.

¹⁷ *Багалей Д. И., Миллер Д. П.* История города Харькова за 250 лет его существования (с 1655-го по 1905-й год): Историческая монография. – Харьков, 1993. – Т. 1: XVII–XVIII вв. – 568 с.; Т. 2: XIX-й и начало XX века. – 982 с. (Перше вид. – 1905 р.; перевид. вдруге у 2004 р.).

¹⁸ *Багалій О. Д.* Історія військових поселень в Україні: Із неопублікованої спадщини / Упор. В. Л. Маслійчук, Т. Г. Павлова; вступ. ст., комент. Т. Г. Павлової. – Харків, 2007. – 348 с.

¹⁹ *Воллис В.* Очерк истории Ахтырского слободского казачьего полка (XVII–XVIII вв.). – Харьков, 2007. – 216 с.

²⁰ *Илляшевич Л. В.* Краткий очерк истории Харьковского дворянства. – Харьков, 2002. – 208 с.

²¹ *Буткевич Т. И.* Историко-статистическое описание Успенского собора. – Харьков, 2006. – 368 с. (перевид. з вид. 1894 р.).

²² *Лукомский Г. К.* Старинные усадьбы Харьковской губернии. – Харьков, 2001. – 240 с. (перевид. з вид. 1917 р.).

²³ *Альбовский Е. А.* История Харьковского полка. – Харьков, 2009. – 244 с. (перевид. з вид. 1894 р.); *його ж.* Харьковские казаки. – Харьков, 2009. – Кн. 1. – Т. 1. – 194 с. (перевид. з вид. 1914 р.).

²⁴ *Сумцов М. Ф.* Слобожане: Историко-этнографічна розвідка. – Харків, 2002. – 282 с. (перевид. з вид. 1918 р.).

²⁵ *Филарет [Гумилевский Д. Г.].* Краткий обзор епархии и монастырей // *Филарет [Гумилевский Д. Г.].* Историко-статистическое описание Харьковской епархии. – М.,

минулого А. Парамонова і очолюваного ним “Харківського приватного музею міської садиби”. Видання побачило світ у форматі двотомника, і в окремому третьому томі опубліковано матеріали, що не увійшли до першого видання і зберігаються у Рукописному відділі Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка²⁶. Перевидання цієї праці становить своєрідну сполучну ланку між повторними публікаціями “класичних” досліджень із слобідської історії та виданням джерел, адже “Историко-статистическое описание” є, власне, дуже доброю підбіркою джерел, оригінали значної частини з яких уже втрачено. Загаданий щойно “Харківський приватний музей міської садиби” є наразі тим видавничим центром, де протягом останніх десяти років у співпраці з дослідниками з Харкова, Києва, Сум з’являється левова частка джерельних видань з історії Слобожанщини.

Умовно масив уведених упродовж 2000-х рр. до наукового обігу джерел можна поділити на чотири групи.

Перша (і найбільша) група охоплює обліково-статистичні джерела. Тут було перевидано опубліковані раніше з помилками Д. Багалієм²⁷ “переписні книги” мешканців Харкова 1667 р. та вперше видано “переписні книги” харків’ян 1669 р.²⁸. Побачили світ документи про заселення Салтівського і Чугуївського повітів у 1660-х – 1670-х рр.²⁹ та “сметные книги” Чугуєва 1692–1695 рр.³⁰. Украй важливим стало видання наприкінці 2010 р. перепису Охтирського слобідського полку 1732 р. (так званого “перепису Хрущова”)³¹ – безцінного джерела для історико-демографічних, топографічних, генеалогічних, антропонімічних досліджень, яким дослідники слобідського минулого послуговуються, починаючи з преосвященного Філарета, і яке досі не було видано повністю³². Дотичною до останньої є публікація

1852. – Отд. 1. – 322 с.; *його ж.* Уезды Харьковский и Валковский // Там само. – М., 1857. – Отд. 2. – 333 с.; *його ж.* Уезды Ахтырский и Богодуховский, Сумский и Лебединский // Там само. – М., 1857. – 606 с.; *його ж.* Чугуевские округа военного поселения; уезды Змиевский и Волчанский // Там само. – Харьков, 1857. – Отд. 4. – 336 с.; *його ж.* Изюмский, Купянский и Старобельский уезды; Купянские и Стародубские округа военного поселения // Там само. – Харьков, 1858. – Отд. 5. – 409 с.

²⁶ *Його ж.* Историко-статистическое описание Харьковской епархии. – Харьков, 2004. – Т. 1. – 332 с.; 2005. – Т. 2. – 430 с.; 2006. – Т. 3. – 362 с. (Т. 1 перевидано у 2011 р.).

²⁷ *Багалій Д. І.* Перші поселенці м. Харкова.

²⁸ Переписные книги Харькова 1667, 1669 гг. / Сост. А. Ф. Парамонов, В. Л. Маслийчук. – Харьков, 2009. – 94 с.

²⁹ Заселение черкассами Салтовского и Чугуевского уездов в 1660–1674 годах / Сост. А. Ю. Гриппа, А. Ф. Парамонов. – Харьков, 2011. – 86 с.

³⁰ Сметные книги города Чугуева 1692–1695 гг. / Ред. совет О. С. Гнездило, А. Ю. Гриппа, В. Л. Маслийчук, Л. М. Момот, А. Ф. Парамонов. – Харьков, 2010. – 129 с.

³¹ Перепись Ахтырского слободского казачьего полка / Ред. совет О. С. Гнездило, А. Ю. Гриппа, В. Л. Маслийчук и др. – Харьков, 2010. – 648 с.

³² Невеличкі фрагменти з цього джерела “розкидано” по всьому “Историко-статистическому описанию” преосвященного Філарета. У свою чергу, Д. Багалій у першому томі “Материалов для истории колонизации и быта...” опублікував лише під-

списку козаків Охтирського полку напередодні його розформування (1764)³³. На стику просопографії і генеалогії знаходиться публікація “списків” та “відомостей” старшини Слобідських полків 1760-х рр.³⁴. Окрему підгрупу становлять видання своєрідних додатків до “Топографічних описів Харківського намісництва” 1780-х рр. – “Экономических примечаний” на Харківський, Охтирський і Старобільський повіти цього намісництва³⁵. Ще одну підгрупу наповнюють “ревизские сказки” військових обивателів міста Харкова³⁶ та слобід Мартової³⁷ і Білки³⁸ Харківського намісництва (губернії), що охоплюють загалом кінець XVIII – першу половину XIX ст.

Другу групу наповнюють генеалогічні й просопографічні матеріали. До цієї групи вповні можна зарахувати всі названі вище публікації обліково-статистичних документів, адже ці джерела уміщують переліки осіб, яких об’єднувало місце проживання (“переписные книги” і “ревизские сказки”), служба (списки старшини і козаків), володіння певними маєтностями (“экономические примечания”) або ж усе це разом (як у “переписі Хрущова”). Однак у цій групі з’явилося й окреме видання передовсім генеалогічного і просопографічного характеру – “Родословная книга потомственных дворян Харьковской губернии”³⁹, яка вміщує інформацію про нобілітованих у Харківській губернії протягом XIX – початку XX ст. осіб.

сумкові статистичні таблиці по кожному населеному пункту, причому з помилками: Материалы для истории колонизации и быта... – Т. 1. – С. 204–276.

³³ *Потапенко С. П.* Список козаків Охтирського слобідського полку 1764 р. // Наукові записки: Зб. пр. молодих вчених та аспірантів. – К., 2010. – Т. 21. – С. 27–88.

³⁴ Еліта Слобідської України. Списки козацької старшини 60-х рр. XVIII ст. / Передм., упор. С. П. Потапенко. – К.; Харків, 2008. – 496 с.

³⁵ Экономические примечания на Харьковский уезд 1782 г. / Ред., подгот. текста, предисл. А. А. Парамей, А. Ф. Парамонов. – Харьков, 2006. – 152 с.; Экономические примечания на Старобельский уезд 1804 г. / Сост. С. А. Сычева. – Харьков, 2008. – 168 с.; Экономические примечания на Ахтырский уезд 1785 г. / Под ред. А. Ф. Парамонова. – Харьков, 2008. – 216 с.

³⁶ Ревизская сказка войсковых обывателей г. Харькова 1782 г. / Ред. совет О. С. Гнездило, А. Ю. Гриппа, В. Л. Маслийчук и др. – Харьков, 2007. – 200 с.

³⁷ Ревизская сказка войсковых обывателей сл. Мартова Чугуевского уезда 1782 г. / Ред. совет О. С. Гнездило, А. Ю. Гриппа, В. Л. Маслийчук и др. – Харьков, 2010. – 88 с.; Ревизская сказка войсковых обывателей слободы Мартова Чугуевского уезда 1795 год / Ред. совет О. С. Гнездило, А. Ю. Гриппа, В. Л. Маслийчук и др. – Харьков, 2011. – 186 с.

³⁸ Ревизские сказки сл. Белки к. XVIII в. / Ред. совет О. С. Гнездило, В. Л. Маслийчук, Л. М. Момот, А. Ф. Парамонов. – Харьков, 2009. – 109 с.; Ревизские сказки населения сл. Белки первой четверти XIX ст. / Ред. совет О. С. Гнездило, В. Л. Маслийчук, Л. М. Момот, А. Ф. Парамонов. – Харьков, 2009. – 76 с.; Ревизская сказка войсковых обывателей слободы Белка 1835 г. / Ред. совет О. С. Гнездило, А. Ю. Гриппа, В. Л. Маслийчук и др. – Харьков, 2010. – 126 с.; Ревизская сказка государственных крестьян слободы Белка Ахтырского уезда 1850 года / Ред. совет О. С. Гнездило, В. Л. Маслийчук, Л. М. Момот и др. – Харьков, 2010. – 144 с.

³⁹ Родословная книга потомственных дворян Харьковской губернии / Сост. О. С. Гнездило, Л. М. Момот, Л. А. Панасенко, А. Ф. Парамонов, Е. В. Сафонова. – Харьков, 2010. – 614 с.

Третя група об'єднує публікації споминів та мемуарів до історії краю. Тут варто відзначити видання “записок” нащадка одного з найшанованіших слобідських старшинських родів російського генерала Олександра Розаліона-Сошальського⁴⁰ та родинних переказів представниці ще одного слобідського роду – Надії Кохановської⁴¹. До слова, остання публікація доповнила видану ще у 1880-х рр. Федором Ніколайчиком на сторінках “Київської старовини” родинну хроніку Осипа та Петра Острозько-Лохвицьких⁴². Дочекалися свого видання й спогади мандрівників про Слобідську Україну першої половини XIX ст. – Кристофа-Дитриха фон Роммеля⁴³ та Йоганна Георга Коля⁴⁴.

Четверту групу формують опубліковані картографічні матеріали. В уже згадуваному “Харківському приватному музеї міської садиби” побачили світ плани міста Ізюма і військових слобід Андріївки, Балаклії, Бишкіна, Боромлі, Богодухова, Високопілля, Змієва, Котельви, Краснокутська, Колотнаєва, Коломака, Мурафи, Лимана, Печеніг і Сватової Лучки 1767 р.⁴⁵, а також три плани міста (військової слободи) Куп'янська – 1767, 1780 і 1909 рр.⁴⁶, що зберігаються головним чином у Центральному державному історичному архіві України, м. Київ. Слід зауважити, що це перші публікації такого виду документів після виданих у 1991 р. разом із “Описами Харківського намісництва” карт усього намісництва й окремо по повітах.

Підсумовуючи вищесказане, зауважимо, що, наш погляд, в археографічному освоєнні джерел до ранньомодерної історії Слобожанщини на сьогодні домінують дві тенденції. Перша – перевидання історіографічного доробку

⁴⁰ *Розаліон-Сошальський А. Г.* Записки русского офицера бывшего в плену у турок в 1828 и 1829 годах. – Харьков, 2006. – 108 с. (перевидано 2011 р.).

⁴¹ *Кохановская Н. С.* Старина: семейная память // Харьковский исторический альманах. – Харьков, 2011. – С. 58–96.

⁴² Записки новооскольского дворянина И. О. Острожско-Лохвицкого: (С добавлением заметок сына его Петра Ивановича) / Изд. Ф. Н. [Федор Николайчик] // Киевская старина. – 1886. – № 1. – С. 350–370; № 3. – С. 729–762; № 5. – С. 130–154; № 10. – С. 330–368; № 11. – С. 472–499; № 12. – С. 627–663.

⁴³ *Роммель К.-Д. фон.* Спогади про моє життя та мій час / Відп. ред., упор. В. В. Кравченко; пер. з нім. В. Л. Маслійчук, Н. А. Оніщенко. – Харків, 2001. – 234 с.

⁴⁴ *Коль Й. Г.* Харків [Передм. і прим. В. Маслійчука] // 36. Харківського історико-філологічного товариства. – 2005. – Т. 11. – С. 220–244.

⁴⁵ План крепости города Изюма 1767 года. – Харьков, 2010; План войсковой слободы Андреевка 1767 года. – Харьков, 2011; План войсковой слободы Балаклея 1767 года. – Харьков, 2011; План войсковой слободы Бишкин 1767 года. – Харьков, 2011; План войсковой слободы Богодухова 1767 года. – Харьков, 2011; План войсковой слободы Боромли 1767 года. – Харьков, 2011; План войсковой слободы Змиев 1767 года. – Харьков, 2011; План слободы Котельва 1767 года. – Харьков, 2010; План войсковой слободы Печенег 1767 года. – Харьков, 2010; План войсковой слободы Лиман 1767 года. – Харьков, 2011; План войсковых слобод Ахтырской провинции, расположенных вдоль реки Мерло, 1767 года. – Харьков, 2010; План войсковой слободы Сватова Лучка 1767 года. – Харьков, 2010.

⁴⁶ План войсковой слободы Купянска 1767 года. – Харьков, 2010; План города Купянска 1780 года. – Харьков, 2009.

Ранньомодерна історія Слобідської України...

дорадянського періоду (що вже практично завершено⁴⁷). Друга – введення до широкого наукового вжитку передовсім обліково-статистичних джерел, які містять просопографічну й генеалогічну інформацію (тут ще лишаються помітні прогалини⁴⁸, хоча вагому частину документів уже опрацьовано). Таку ситуацію легко пояснити. Попит на праці дослідників кінця XIX – початку XX ст. цілком зрозумілий з огляду на те застереження, з яким нині сприймається доробок радянських істориків. Та й, беручи ширше, у радянський період спеціально, спираючись на широку джерельну базу, історію Слобожанщини XVII–XVIII ст. досліджував лише А. Слюсарський⁴⁹. Що ж стосується очевидної переваги документів до історії родоводів, то тут також дається взнаки спадок попередньої епохи, коли генеалогічні дослідження фактично були табуовані.

Світлана Потапенко (Київ). **Ранньомодерна історія Слобідської України в археографічних публікаціях 1990-х – 2000-х років: основні тенденції.**

У статті проаналізовано ситуацію навколо археографічного освоєння джерел до історії Слобідської України XVII–XVIII ст., що сформувалася в українській історіографії протягом останніх двох десятиліть. З'ясовано, що у 1990-х рр. і особливо у 2000-х рр. кількість археографічних публікацій стрімко зростає. При цьому помітно домінують дві тенденції: перевидання історіографічного доробку дорадянського періоду та видання обліково-статистичних джерел генеалогічного й просопографічного характеру.

Ключові слова: Слобідська Україна, історіографія, козаки, джерела.

Светлана Потапенко (Киев). **Раннемодерная история Слободской Украины в археографических публикациях 1990-х – 2000-х годов: основные тенденции.**

В статье проанализирована ситуация с археографическим освоением источников по истории Слободской Украины XVII–XVIII вв., которая сформировалась в украинской

⁴⁷ Досі лишається неопублікованою ґрунтовна праця В. Данилевича “Приказ Великої Росії”, що зберігається, як і скопійовані дослідником документи, в особистому фонді вченого в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (ф. 29).

⁴⁸ За нашою інформацією наразі у “Харківському приватному музеї міської садиби” готуються до друку “переписи Хрущова” Ізюмського, Сумського та Харківського полків. Оригінали цих документів зберігаються у фондах Центрального державного історичного архіву України, м. Київ: Ф. 1725. – Оп. 1. – Спр. 22. – 1734 арк. (Харківський полк); Ф. 1722. – Оп. 1. – Спр. 57. – 1309 арк. (Ізюмський полк); Ф. 380 – Оп. 2. – Спр. 7. – 1658 арк. (Сумський полк). Доля перепису Острогозького полку поки що лишається невідомою. Річ у тім, що всі чотири доступні на сьогодні переписи відклалися у фондах відповідних полкових канцелярій. Фонд Острогозької полкової канцелярії також зберігається в ЦДІАК (ф. 1723), але цього перепису там нібито немає. Не виключено, що слід документа загубився у зв’язку зі зміною адміністративного підпорядкування Острогожчини, яка у 1780 р. була включена як окремий повіт до складу Воронежського намісництва. Ймовірно, що саме в архівосховищах Російської Федерації його і слід шукати. А проте, російські архівосховища для українських дослідників слобідської історії лишаються фактично “неораним полем”.

⁴⁹ *Слюсарський А. Г.* Слобідська Україна: Історичний нарис XVII–XVIII ст. – Харків, 1954. – 279 с.; *його ж.* Социально-экономическое развитие Слобожанщины XVII–XVIII вв. – Харьков, 1964. – 454 с.

Світлана ПОТАПЕНКО

историографии на протяжении последних двух десятилетий. Установлено, что в 1990-х гг. и в особенности в 2000-х гг. количество археографических публикаций стремительно возросло. При этом заметно доминируют две тенденции: переиздание историографического наследия досоветского периода и издание учетно-статистических источников генеалогического и просопографического характера.

Ключевые слова: Слободская Украина, историография, казаки, источники.

Svitlana Potapenko (Kyiv). **The Early Modern History of Sloboda Ukraine in Archeographic Publications of the 1990s and 2000s: Main Trends.**

The article investigates the current situation in the Ukrainian historiography concerning archaeographic publications of Sloboda Ukraine's early-modern history. It is shown that the number of publication has greatly increased in the 1990s and, especially, in the 2000s. Two trends are seen as the main ones. The first one is reprinting of pre-Soviet historiographic heritage. The second one is publishing of record and statistical sources, which contain genealogical and prosopographic information.

Key words: Sloboda Ukraine, historiography, Cossacks, sources.